

K İ T A P T A H L İ L İ

«*Education for Planning: City, State and Regional*» by Harvey Perloff. The Johns Hopkins Press, Baltimore, 1957.

Modern Şehir ve Bölge Plânlaması disiplininin meşgul olduğu en önemli konulardan biri, şüphesiz plâncıların öğretimi konusudur. Prof. Harvey S. Perloff'un *Plânlama Öğretimi* isimli eseri, Şehir ve Bölge Plânlamasının en yeni şekliyle okutulduğu birçok dünya üniversitelerinde bugün ders kitabı hizmeti görmekten başka, bu konuda kaleme alınmış, ilmî değeri ilgililerce kabul edilen kitapların da başında gelmektedir. (1)

Adı geçen kitap 189 sayfa olup, üç ana bölüme ayrılıyor. Ayrıca ilk iki bölüm dörder, son bölüm ise beş kesimi içine almaktadır. Bunlardan başka, birinci ve son bölümlerin sonuna ikişer ek ve ilgili cetveller konulmuştur. Birinci bölüm «Geçmişte, Günümüzde ve Gelecekte Şehir Plâncıları Öğretimi» başlığını taşımaktadır. Bu bölümün ilk kesiminde, yazar meslek öğretimi problemleriyle genel olarak meşgul olmakta, şehir plânlamasının, önce doktorluk, mimarlık gibi özel hüner isteyen bir serbet meslek olarak belirlediği halde, sonradan mahallî idarelerin bünyesinde bir plânlama fonksiyonu haline aldığına işaret etmektedir. İkinci kesimde Şehir Plânlaması disiplininin ve öğretiminin son iki çeyrek yüzyılda geçirdiği safhalar ele alınmaktadır. Profesörün tasnifine göre, Birinci Dünya Savaşına kadar şehir plânlaması, «güzel şehir» yaratma amacına yönelmiştir ve bu devrenin şehircileri mimarlardır. Birinci Dünya Savaşından 1920 lere kadar olan devrede temel faaliyetlerin, bayındırlık çalışmalarından, «pratik şehir»in doğması amacına yöneldiği görülür. Bu devre şehircilerinin yetişmiş oldukları alanlar da, mimarlık, mühendislik ve nadiren hukuktur. Bunu takibeden safhada, yani 1929-1939 yılları arasında, sosyal problemlere daha fazla önem verildiği, şehir plânlamasının daha çok belediyenin idarî bir fonksiyonu olarak ortaya çıktığı görülür.

(1) Bu konuda yazılmış diğer iki önemli kitaptan biri Literatürde Se-huster Raporu diye anılan «Report of the Committee on Qualifications of Planners» (1950, London) olup; dilimize çevrilmiş bulunmaktadır. Bkz. **Şehircide Aranan Vasıflar Hakkında İngiliz Kralliyet Komisyonu Raporu**, Çev. Prof. Fehmi Yavuz. Siyasal Bilgiler Fakültesi İskân ve Şehircilik Enstitüsü yayınları No: 6, 1960. Diğer eser de Birleşmiş Milletler yayınlarından olup, **Training for Town Country Planning**, U. N. Bulletin No. 11, 1957 başlığını taşımaktadır.

(Harvard, 1929; M. I. T., 1935; Cornell, 1935; ve Columbia, 1937 gibi ünlü Amerikan Üniversitelerinde, bağımsız Şehir Plânlaması Fakültele-
rinin kurulması bu devreye rastlar).. Bu safhada, mimarlık, mühendislik,
hukuk ve sosyal ilimlere ilâve olarak, şehir plânlaması, şehircilerin yetiş-
tirildiği bağımsız bir disiplin olmuştur. 1940 dan bugüne kadar uzayan
modern safhada ise, plânlama faaliyetlerinin şumul ve muhtevası çok
genişlemiştir. Bu devrede, yukarıda temas edilen disiplinlerin okutuldu-
ğu fakültelerde, şehircilerin karma - muhtevalı bir öğretimden geçirildik-
leri ve kendilerine akademik unvanlar da verildiği görülür.

Üçüncü kesimde Prof. Perloff, bazı yeni temayüllerin şehir plânlama-
ması bakımından olan önemine işaret etmekte ve bu arada, yaşadığımız
çağın imar çağı olduğunu, merkezî hükûmetlerin şehirlerin problemleriy-
le gitgide daha fazla ilgilenmeğe başladıklarını ve plânlama müesseseler-
inin nevelerini ele aldıktan sonra şehir ve bölge araştırmalarının ve şe-
hircilikte ihtisaslaşmanın ilerlemek temayülünde olduğunu belirtmek'te-
dir.

Dördüncü kesimin konusunu, şehir plânlaması öğretiminin esaslarının
neler olduğu teşkil etmektedir. Bu konuda Prof. Perloff tarafından özet-
lenen üç nevi tahsil şekli, 1) Genel bilgiler, 2) Şehir ve bölge plânlama-
sı ile ilgili ana dersler ve 3) İhtisaslaşma konuları olmak üzere üçlü bir
ayırma tabi tutulmaktadır.

Kitabın ikinci bölümü «Bölge Plânlaması ve Kalkınması için öğre-
tim» başlığını taşıyor. Bu bölümün birinci kesiminde bölge plânlaması-
nın mahiyet, şumul ve tarihçesini gözden geçiren yazar, ikinci kesimde,
bölge plânlamasının özellikleri göz önünde tutularak, öğretimin ne şe-
kilde yapılması gerektiğini incelemektedir. Profesöre, göre, bu konuda
öğretilecek ana dersler şu şekilde sıralanabilir: 1) Bölgelerin iktisaden
ve kaynaklar bakımından kalkınmasının teorisi ve metodları; 2) Bölge-
lerin iktisaden ve kaynaklar bakımından kalkınması için teşkilât; 3) Böl-
ge iktisadî kalkınmasının şehirleşme hareketleriyle olan ilgisi, 4) Böl-
gesel iktisadî kalkınmayı çeşitli ele alış şekilleri. Bu ana derslerin yanı-
başında, orta seviyede bir iktisat teorisi, biraz istatistik, iktisadî ve fizikî
coğrafyadan anlama, âmme idaresi veya siyasî ilimler alanında biraz
tecrübenin arzu edilmekte olduğuna da işaret edilmektedir. Bölümün
dördüncü ve son kesimi, bölge araştırmalarının mahiyet ve lüzumunun,
teşkilâtlanma imkânlarının ve şehircilik okutulan yerlerde, bölge plân-
laması kavramını anlama tarzının incelenmesine tahsis edilmiştir.

Kitabın, «Şehir Plânlamasında öğretim ve araştırma: Chicago Üni-
versitesi Denemesi» başlığını taşıyan son bölümünü yazar, John P. Fried-
mann ile birlikte kaleme almıştır. Bu bölümde, Chicago Üniversitesi Şe-

hir Plânlaması Fakültesinin kuruluşu, genel öğretim ve araştırma faaliyetleri ele alındıktan sonra, ders programlarında plânlama teorisinin kapladığı yer belirtilmekte ve bu kesimi takiben de, okutulan diğer dersler tafsilâthi bir şekilde anlatılmaktadır. Müteakip kesim, Chicago örneğinin değerlendirilmesiyle meşgul olmakta ve yazar burada Şehir ve Bölge Plânlaması öğretiminin, disiplinlerarası mahiyetine, Chicago Üniversitesi Şehircilik Fakültesinin çok iyi bir örnek teşkil ettiğini tesbite çalışmaktadır. Nihayet, şehir plânlaması araştırmalarının, plâncılar için önemi üzerinde durulmakta ve faydalı olması muhtemel araştırma konuları zikredilerek kitaba son verilmektedir.

Prof. Harvey S. Perloff'un eseri, yukarıda da işaret edildiği gibi, bu konuda kaleme alınmış en yeni, en sistematik ve en özlü kitap olma vasıflarını taşımakta, konuyu, şehir ve bölge plânlaması anlayışının en son şekli açısından görmekle, incelemektedir. Eserin, memleketimizde de, ilgililerce bilinmesinde fayda görmekteyiz.

Dr. Ruşen Y. KELEŞ